

Millainen muutos?

Pedagogisia näkökulmia henkilöstökoulutukseen ja opetuksen organisointiin

Tähän dokumenttiin on koottu TieVie-kouluttajakoulutuksen pedagoginen muutos -verkkojaksos tapauskeskusteluissa esitettyjä näkökulmia ja ideoita. Keskustelujen teemat syntyivät Oulussa 25. - 26.7.2001 pidetyssä seminaarissa. Varsinainen keskustelu käytiin TelsiPro-oppimisympäristössä 7.5. - 25.5.2001. Keskustelu perustuu TieVie-kouluttajakoulutuksen osallistujien kehittämishankkeisiin liittyviin haasteisiin. Kouluttajakoulutuksen osallistajat toimivat omissa yliopistoissaan tieto- ja viestintätekniiikan pedagogisen soveltamisen resurssihenkilöinä.

Mukana keskusteluissa olivat: Aikonen Risto, Aksela Maija, Antman Katarina, Byholm Maria, Forslund Tove, Haapaniemi Tommi, Hautala Mirja, Heino Kirsi, Helin Erkko, Holma Juha, Honkala Anita, Hyvärinen Marja-Leena, Hyvönen Risto, Joutsenvirta Taina, Kalliomaa Mika, Kankaanrinta Ilta-Kanerva, Kankila Jyri, Karjalainen Matti, Karjalainen Rauno, Kivelä Kimmo, Klintrup Outi, Koillinen Mikael, Koistinen Katri, Koppinen Katja, Koskinen Leena, Lasonen Johanna, Lavonen Jari, Leino Timo, Leskinen Markku, Lindfors Juha, Lindroos Kicka, Lusa Kai, Markkula Marja-Leena, Mielonen Eevamaria, Miikkulainen Kai, Mikkola Kati, Naarmala Jyri, Nurkka Annikka, Nybondas Anna, Onnela Tapio, Ojala Leena-Maija, Paltemaa Lauri, Parikka Raimo, Pauniahho Lauri, Pellikka Ismo, Peltola Kari, Puupponen Hannu, Ristimäki Kari, Roininen Aimo, Rosin Tuula, Ruippo Matti, Saari Päivi, Silius Kirsi Syrjäkari Maire, Talikka Marja, Tervakari Anne, Tuhkanen Totti, Tuononen Kari, Turunen Hannele, Valli Raine, Walls-Carpelan Mika-Erik, Vuorela Minna, Häkkinen Päivi, Salovaara Hanna, Kuure Leena, Heinimo Sanna-Marja, Tenhula Tytti, Willman Soile, Saarenkunnas Maarit, Taalas Peppi ja Wulff Anu. Pohdinnan näkökulmista ja ideoista kokosi Maarit Saarenkunnas (maarit.saarenkunnas@oulu.fi)

Keskustelua on pohdittu kahden eri pääotsikon alla. Ensimmäinen luku käsittelee tieto- ja viestintätekniiikan pedagogisen soveltamisen koulutukseen liittyviä kysymyksiä. Toisessa luvussa pohditaan opetusmenetelmiä ja opetuksen organisointiä. Kolmannessa luvussa esitetään havaintoja verkko-opiskeluprosessista sekä kouluttajien että osallistujien suulla. Keskustelu jatkuu.

I Tieto- ja viestintätekniiikan pedagogisen soveltamisen koulutus	2
Perusteita tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytölle.....	2
Millaisella ongelmakentällä yliopistojen tieto- ja viestintätekniiikan pedagogisen henkilöstökoulutuksen tuottajat toimivat?.....	3
Pitkäkestoista koulutusta vai lyhyitä kursseja?	4
Miten muutoksen mukanaan tuomia ongelmia kohdataan?.....	4
Ajaako muutosta teknologian kehitys vai pedagogiset tarpeet?.....	5
II Opetusmenetelmät ja opetuksen organisointi.....	6
Arviointi	6
Miten verkoston tuottamasta koulutuksesta tehdään kokonaisuus?.....	6
Verkkokeskustelu työskentelyotteena	7
Ongelmana kopiointi	8
Kansainvälinen koulutusyhteistyö.....	9
III Ensimmäinen verkkojakso vuoden kestävässä prosessissa: palautetta ja pohdintaa	9
Palautetta jakson työskentelyyn osallistuneilta	10

I Tieto- ja viestintätekniiikan pedagogisen soveltamisen koulutus

Perusteita tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytölle

Visio ajasta ja paikasta vapaasta koulutuksesta ei tunnu enää riittävältä perustelulta sille, miksi opettajien pitäisi käyttää aikaa ja oppilaitosten resursseja tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäyttöön. On todettu, että opiskelu on aina joka tapauksessa aikaan sidottua. Eikä yksinäinen puurtaminen ilman paikan ja ryhmän tarjoamaa kiinnekohtaa ole helppo tehtävä. Itseohjautuvien etäopiskelijoiden aika ei ainakaan vielä ole koittanut. Muitakin perusteita tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytölle löytyy.

Koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategia 2000 - 2004 on nostanut myös yliopisto opetuksen kehittämisen entistä kiinnostavammaksi keskustelun kohteeksi. Tieto- ja viestintätekniiikan pedagogisen soveltamisen aallossa pääsemme puhumaan opetuksesta ja sen laadun kehittamisestä ja tätä muutostyötä myös rahoitetaan tietoyhteiskuntaohjelmien kautta. Opetuksen laadusta puhutaan entistä enemmän ja perustellummin. Tavallaan on meneillään opetuksen kehittämisen etsikkoaika. Myös vaatimukset tiimiopettamisesta lisäävät keskustelua opetuksesta. Yksin opetusta toteutettaessa parhaimmillaan palautetta antavana peilinä toimivat opiskelijat. Ryhmässä toimiessa omia toimintatapojaan joutuu perustelemaan vankemmin myös muille opettajille. Uudet opetukselliset innovaatiot syntyvät helpommin ryhmässä. Teknologian voisi siis sanoa toimivan jonkin asteisena muutosta sysäävänä voimana, joka ajan ja uusien käytänteiden sulautumisen myötä kuitenkin menettää tehoaan.

Myös asiantuntijuuden jakaminen ja vaihto suomalaisten yliopistojen kesken tulee helpommaksi tv:n avulla. Opinnot voidaan koota yhä laajemmalta tarjottimelta. Mutta miten varmistamme, että opinnoista syntyy kokonaisuus? Yksin ei opiskelijoita voi tässäkään jättää. Kokonaisuuksia voi syntyä vain, jos verkostoihin perustuvaan opetukseen synnytetään "yhteisöjä", joissa opettajat ja opiskelijat keskenään ovat vuorovaikutuksessa ja pystyvät keskustelemaan kokonaisuudesta. Onnistuuko tämä verkossa vai pitääkö opiskeluun yhdistää "betonipohjaista" opetusta, yliopistojen paikallisryhmissä?

Toisaalta pedagogista lisäarvoa voisi löytyä opiskelijoiden verkostoitumisesta heitä kiinnostavien asioiden ympärille. Tulevaisuuden työtehtävissä sosiaalisesti jaetun osaamisen ja verkostoitumisen merkitys korostuu entisestään. DeSeCo (Definition and Selection of Competencies)-projektissa määritellään kolme tulevaisuuden ydinosaamisaluetta: reflektiivinen ja autonominen toiminta, työkalujen (kieli, tietotekniikka...) interaktiivinen käyttö ja kyky liittyä sosiaalisesti heterogeenisiin ryhmiin ja toimia niissä. Näitä taitoja kohti pitäisi opetuksen tavoitteita tietoisesti suunnata. Emme voi olettaa, että esimerkiksi vuorovaikutustaidot (esim. tieteellisen viestinnän osaaminen visualisoinnista kirjalliseen ja suulliseen ilmaisuun) syntyisivät itsestään. Näiden lisäksi keskustelussa nostettiin esille arvo-osaaminen. Pedagogiset ratkaisut, jotka tukevat opiskelijoiden kasvua tähän suuntaan tuntuvat siis perustelluilta.

Oppimisen näkökulmasta katsoen opiskelu verkossa voi parhaimmillaan tukea uudenlaisten oppimiskulttuurien syntymistä. Verkkotyöskentelyllä voidaan haastaa opiskelijoita avaamaan ajatteluaan ja osallistumaan kriittiseen keskusteluun – tehdä oppimisprosessia läpinäkyvämmäksi. Toisin kuin suullinen tapahtuva vuorovaikutus, verkkokeskustelut tallentuvat opiskelun resurssiksi ja niihin voi palata myöhemmin niitä analysoiden ja arvioiden. Tämä edellyttää opiskelijalta sitoutumista työskentelyyn. Vastuuta oppimisesta ei yhäkään voi siirtää opetusautomaateille.

Positiivista muutosta voi tapahtua vaikei muita sen kummempia pedagogisia perusteita tekemisen takana olisikaan kuin uuteen teknologiaan kohdistuva uteliaisuus. Esimerkiksi tekstinkäsittely on helpottanut opinnäytetöiden prosessikirjoittamista, koska muutosten tekeminen ei vaadi opiskelijoilta enää kohtuuttomasti aikaa ja vaivaa, kuten kirjoituskoneiden "leikkaa-liimaa -kaudella".

Peruskysymys, josta tulisi lähteä liikkeelle: mitä toivot opiskelijoiden oppivan?

Millaisella ongelmakentällä yliopistojen tieto- ja viestintätekniikan pedagogisen henkilöstökoulutuksen tuottajat toimivat?

Pedagogisena muutosagenttina ja kouluttajana toimiminen yliopistossa ei ole yksikertaista. Muutospaineet aiheuttavat vastarintaa ja pelkoa laitosten henkilökunnassa. Pelätään, että työ lisääntyy kohtuuttomasti ja että hallinta omaan opetustyöhön katoaa. Riippuvaisuus teknisestä tuesta kasvaa. Opetuksen verkostoitumisen ja virtuaaliyliopiston myötä, myös paineet tiimityöhön ovat lisääntyneet. Opetus on perinteisesti ollut yksittäisten opettajien yksityinen asia ja siksi julkinen tiimityöskentely voi olla vaikeaa. Myös tekijänoikeuskysymykset mietityttävät monia opettajia. Verkkojen käyttö opetuksessa koetaan uhkaksi, koska pelätään että oman työn hedelmät poimii joku toinen. Lisäksi, teknologiainnostuksen takana nähdään yksityisten yritysten voitonpyyntiä.

Verkostoituneet opetushankkeet eivät tuo tullessaan pelkkiä sisällöllisiä, pedagogisia tai teknisiä ongelmia. Kysymys on laajemmasta kulttuurisesta muutoksesta, kuin pelkästä uuden välineen käyttöönotosta. Koko opettajan työnkuva muuttuu tämän kehityksen myötä. Yksin sisällön asiantuntijuus ja pedagogisteknologinen -osaaminen ei riitä, vaan verkostoitunutta opetusta toteuttavien pitää myös kyetä rakentamaan uusia organisaatioita hankkeidensa ympärille. Kehittää pitää siis kovasti myös projektinhallintataitoja, kykyä käyttää työvälineitä interaktiivisesti sekä johtaa ja koordinoita toimintaa verkostoissa. Käytännönläheisiä hallinnollisiakin haasteita riittää ratkottavaksi kuten esimerkiksi opetuspalkkiot ja opintoviikkovastaavuudet.

Tilanne ei sinänsä ole uusi, sillä yliopistoa ovat ravistelleet muutoksen tuulet ennenkin: "Jokainen uusi projekti vie alussa voimia oli se sitten tutkimuksen tai opetuksen saralla... muistatte ehkä millaisia muutamat tutkinno uudistukset ovat olleet opettajan/suunnittelijan kannalta. Hurja mullistus ja työmäärä... ja silloin mullistavin teknologinen uudistus minulle oli pallokirjoituskoneen hankinta laitokselle! Ehkä tätä "rasitusta" aiheuttaa näissä virtuaalikehittämistöissä se myytti, että kaikki pitäisi panna kerralla uusiksi. Minusta oman jaksamisen kannalta on tärkeää se, että etenee pienesti eikä kahmi koko valtakuntaa alkajaisiksi. (Leena Kuure 2001, ote verkkokeskustelusta)"

Verkostoituneen opetuksen tuottamisessa tarvitaan siis monipuolista teknologista, pedagogista ja organisatorista osaamista sekä kykyä uudistaa omia toimintatapoja opettajana. Millaista koulutusta/tukea siis nämä näkökulmat huomioon ottaen pitäisi virtuaalihankkeissa toimiville opettajille pystyä tuottamaan? Ja ketä oikeastaan pitäisi kouluttaa? Yksittäisiä opettajia vai opetusverkostoja?

Pitkäkestoista koulutusta vai lyhyitä kursseja?

Kehittämisen kiirettä pitäisi myös saada hillittyä, sillä aikaa uuden teknologian käyttöönottoon on runsaasti, ei liitutaululta kalvoihinkaan siirrytty yhdessä vuodessa. "Teknologis-pedagogisen reflektiivisen -osaamisen" kehittäminen on hidasta. Yhden kurssin puitteissa voi tarjota ehkä ituja tähän kehittämistyöhön. Kouluttaja ei välttämättä koskaan näe työnsä hedelmiä: kouluttajan perspektiivi on yhden kurssin kesto, mutta koulutettavat ovat rakentamassa osaamistaan pidemmällä aika välillä. Toisaalta koulutettavatkaan eivät osaamisensa kehittymistä aina tiedosta. Vaikka ahaa-elämyksiä ja flow-kokemuksia silloin tällöin tulee, kehitystä tapahtuu myös tiedostamatta. Taaksepäin katsellessa ja kokemuksia reflektoidessa usein huomaa, että kehitystä on tapahtunut ja pieniä askelia on tosiaan tullut otettua.

Koulutettavia on monenlaisia, monessa tilanteessa. Jotkut tarvitsevat perustaitokoulutusta, jota on järjestettävä pieninä paloina. Opettajien ja henkilökunnan työtaakka voi vaihdella aika paljon, joten aina eivät kaikki jaksaa lähteä mukaan koulutukseen. Erillisiä taitokursseja kannattaa synkronoida opetuksenkehittämisen prosessin lomaan pitemmällä aikajänteellä. Onko niin, että lukuvuoden kestävä moduloitu ja integroitu pitkäjänteinen koulutus on parasta mitä tämänhetkisinä resursseilla voimme suunnitella ja tarjota opettajille?

Vuorovaikutus teknisen tuen ja opettajien välillä on tärkeää. Opettajien ongelmat eivät monesti ole selkeitä, eikä oikeita asioita osata välttämättä edes kysyä. Teknisen tuen tehtävä on auttaa opettajia täsmentämään ongelmaansa ja tekemään kysymyksiä. Teknisessä tukipalvelussa tarvitaan siis hyviä konsultin taitoja.

Millä keinoin oppijoita kannustetaan pohtimaan omaa oppimistaan?

Useasti vaikeinta tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön koulutuksissa on, että ongelmia tarkastellaan helposti pelkkänä teknologiataitojen puutteen. Miten koulutettavia autetaan näkemään, että ongelmat useasti ovat laajempia? Miten pedagogisia ja organisatorisia haasteita saadaan käsitellyksi silloin kun niitä ei mielletä mielekkäiksi kysymyksiksi?

Miten muutoksen mukanaan tuomia ongelmia kohdataan?

Keskusteluissa tuotettiin mm. seuraavanlaisia ideoita:

- Opettaja ovat valmiita ottamaan uusia teknisiä apuvälineitä käyttöönsä, jos niistä on selkeä hyötyä. Koulutuksissa tulisikin siis käsitellä kysymystä "mitä hyötyä tieto- ja viestintäteknikasta voisi olla minun oppiaineessani"?
- Erityisesti suurten yhteisten projektien kyseessä ollessa (esim. laitoksen portaali) pitää neuvotella yhteisistä yleislinjoista ja päätavoitteista. Se, joka pelkäämättä heittäytyy keskusteluun ja yhteisen tavoitteen muokkaamiseen, saa tästä työstä todella paljon itselleen.
- Laitosten henkilökunnan on helpompaa sitoutua esimerkiksi opetusportaalien kehittämishankkeisiin, jos mahdollisimman monille saadaan nimitetyksi "oma tontti" tulevasta portaalista. Omien tuotosten kautta web- ympäristössä esiintyminen koetaan meriitiksi, eikä ylimääräiseksi painolastiksi.
- Jos laitosten johto on sitoutunut hankkeeseen, päästään neuvottelemaan myös ajankäytön hallinnasta.
- Tuottamiskynnyksen alentaminen auttaa kasvattamaan kiinnostusta. Helppokäyttöisyyden lisäksi, voisi jokaiselle kehittämistyöhön osallistuvalla nimetä yhteistyöhenkilö, jonka kanssa pulmia voi selvittää.

- Tekijänoikeus kysymyksistä pitää sopia: kenelle oikeus materiaalin käyttämiseen jää ja kuka materiaalia saa muokata. Näkökulma voi olla myös se, että kun tekijä julkistaa materiaallinsa (verkossa), niin hän saa siihen tekijänoikeuden, eikä materiaalia voi enää varastaa syyllistymättä epäeettiseen toimintaan (vrt. tutkimuksen julkaiseminen).
- Tarvitaan hyviä esimerkkejä onnistuneista kokeiluista. Ei välttämättä suurta teknistä taitoa vaativista: yksinkertaiset esimerkit kannustavat yrittämään.
- Tiimityöskentelyä pitää tukea. Myös koulutus voisi lähteä liikkeelle tiimien kouluttamisesta.
- On hyvä muistaa, että muutos tapahtuu hitaasti, mutta usein yllättävästi harppaillen.

Ajaako muutosta teknologian kehitys vai pedagogiset tarpeet?

Pedagogiikka ja teknologia käyvät jatkuvaa dialogia. Tarjolla on ympäristöjä, jotka on rakennettu tietyn pedagogisen mallin ympärille. Toisaalta on myös teknologisia innovaatioita, jotka sopivat koulutuksen tarpeisiin hyvin vaikkei niitä olisikaan kehitetty oppimista silmällä pitäen.

Tarve tv:t:n käyttöön ja sitä tukevaan koulutukseen tulee lähteä opetuksen kehittämisen tarpeista, ei tv:t:n itseisarvoa korostamalla. Koulutuksesta hyötyvät eniten ne opettajat, joilla on jonkinasteinen oma idea verkko-opetuksen tarpeesta. Jos kuitenkin kaikki koulutus rakennetaan pedagogisten mallien ympärille ongelmaksi nousee myös se, että laitosten opetuksen tulisi tapahtua samaan tyyliin. Opiskelu ja opetuskuluttuorit eri tieteenaloilla vaihtelevat. Pedagogiset mallit, jotka parhaiten sopivat ihmistieteisiin, eivät välttämättä sellaisenaan istu luonnontieteiden tai tekniikan koulutukseen. Tai ainakin työtä joudutaan kovasti tekemään opiskelijoiden ja opettajien oppimis- ja opettamisnäkemysten kanssa. Syystä voidaan kysyä, että saako pedagogi kumminkin jotain nappulakoulutuksestakin: jossain oppimisen vaiheessa asioiden tarkastelu irrallaan kokonaisuudesta voi olla avartavaa.

Pioneerihenkeä ja innostusta uusien teknologisten innovaatioiden kokeilemiseksi ja kehittämiseksi tarvitaan. Esimerkiksi reaaliaikaiset virtuaaliset luokkahuoneet ja mobiilioppiminen ovat innostava visio, mutta tämän päivän koulutusta ei kuitenkaan voi rakentaa yksin uusimpien keksintöjen ympärille. Tarvitaan myös koulutusta, jossa tarkastellaan sitä arkista ja vielä kehityksen alkupoluilla olevaa opetusteknologiaa, joita yliopistoissa nyt on helposti tarjolla. Tekstiperustaiset verkko-oppimisympäristöt ja yksinkertaiset www-sivut ovat käyttökelpoisia opetuksen apuvälineitä. Yksinkertaiset ja tutut ratkaisut voivat jopa kannustaa opettajia kokeilemaan rohkeammin, kuin kehityksen kärjessä tulevat uudet teknologiat. Pieni siis on yhäkin kaunista.

Millaista teknologiaa verkostoituneen koulutuksen tuottajille pitäisi opettaa? Mikä palvelisi parhaiten verkostoyliopistojen opetuksen kehittämistä? Miten pitkälti tulisi ottaa huomioon tieteenalojen erilaiset toimintakulttuurit ja mitä on se oppimista koskeva perustieto, joka on yhteistä kaikille? Miten eri tieteenalat hyötyvät toistensa näkökulmista?

II Opetusmenetelmät ja opetuksen organisointi

Tieto- ja viestintäteknikan pedagogisessa soveltamisessa ei tavoitella kaiken opetuksen siirtämistä tietokoneiden ja tietoverkkojen varaan. Tavoitteena yhdistää joustavasti verkko- ja lähityöskentelyn muotoja niin, että opetuksen laatu paranisi – että opiskelijat oppisivat paremmin. Uudet menetelmät eivät pelkästään korvaa vanhoja vaan niitä saatetaan käyttää hyvien vanhojen menetelmien rinnalla toisiaan täydentäen.

Arviointi

Keskustelussa pohdittiin mm. seuraavia kysymyksiä: Millaisia arviointikriteerejä verkkotyöskentelylle voisi asettaa? Kenen tehtävä on tuottaa kriteeristö? Voiko kriteerejä tuottaa yhteistyössä opiskelijoiden kanssa? Millaisia arviointimuotoja verkkotyöskentelyssä voi käyttää?

Arviointikriteerit:

- Arviointikriteerit neuvotellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa: Mitkä ovat keskustelun onnistumisen edellytykset? Millainen osallistuminen edistää yhteistä tiedonrakenteluprosessia? Millaisia ovat erinomaisen, hyvän, tyydyttävän oppimisen kriteerit?
- Mahdollisia kriteerejä oppimisen näkökulmasta: a) tietoa muokkaava, syvälinen oppiminen näkyy huolellisena ongelma-analyysinä ja tavoitteiden asetteluna, kirjoittaja pystyy pohdiskelemaan, analysoimaan, tekemään analogioita ja johtopäätöksiä, b) tietoa toistava oppiminen näkyy ulkokohtaisuutena, asioiden irrallisuutena, vähäisenä ongelma-keskeisyytenä.

Arvioinnin muotoja:

- Vertaisarvioinnissa opiskelijat antavat palautetta toisilleen muutamalla rivillä. Palautteiden jakaminen helpottaa myös itsearviointia.
- Itsearviointi eri muodoissaan: oppimispäiväkirja, portfolio.
- Erilaiset raportit ja harjoitustyöt.

Miten verkoston tuottamasta koulutuksesta tehdään kokonaisuus?

Kun kurseja tuotetaan useiden opettajien tiimeissä on syytä pitää huolta siitä, että opiskelijat kokevat opiskelevansa kokonaisuutta toisiinsa liittymättömien palasten sijaan. Keskustelussa tuotettiin erilaisia ideoita siitä, kuinka kokonaisuuden tuntua voidaan luoda. Opettajilla olisi syytä olla hyvä käsitys siitä, mitä muilla jaksoilla tehdään ja yhteiset neuvottelut/suunnittelu opintojen sisällöstä on suotavaa. Opiskelijalle kerrotaan heti opintojen alussa, millaisista osista kokonaisuus rakentuu ja miten ne liittyvät yhteen. Kurssista voi tuottaa myös käsikirjoituksen, kartan tai kuvan, jossa kokonaisuus esitetään.

Kurssille kannattaa myös luoda punainen lanka, joka yhdistää eri osaset. Ja vaikka tämä juoni olisikin selvää opettajille ja he sen pystyisivät opiskelijoille selittämään, kurssiin olisi hyvä liittää myös tehtäviä, jotka aktivoivat opiskelijat tekemään synteesiä kokonaisuudesta. Tällaisena integroivana osuutena voi toimia yhteinen seminaari ja siihen liittyvä seminaarityö. Kokonaisuutta auttaa hahmottamaan myös portfoliotyö, jossa pohditaan miten kurssit liittyvät toisiinsa, mikä niitä yhdistää sekä analysoidaan kurssin sisältöä ja työskentelyprosessia (esim. millaisia asioita omassa opiskelussaan ja ryhmän vuorovaikutuksessa havaitsi). Myös opettajien pohdintoja kurssikokonaisuudesta voi nostaa esille esimerkiksi opettajien yhteisessä paneelikeskustelussa kurssin päätteeksi.

Verkkokeskustelu työskentelyotteena

Tärkeä motiivi verkkokeskusteluun perustuvan opetuksen järjestämisessä on asiantuntijuuden jakaminen ja yhteinen tiedonrakentelu. Joskus tuntuu kuitenkin, että osallistujat puhuvat lähinnä toistensa ohi. Näyttää siltä, etteivät samoissa keskustelujuonteissa olevat viestit liity toisiinsa kuin pinnallisesti. Yhteisiä kiinnostuksenkohteita ei tunnu löytyvän tai hyvätkään ideat eivät mene kaupaksi. Vaikutelmaksi jää, että verkkokeskustelua lähinnä suoritetaan pois, kuten mitä tahansa opettajan asettamaa tehtävää. Osallistujilta puuttuu yhteinen kieli ja yhteinen tavoite.

Osin verkkokeskustelun ilmeistä koheesion puutetta tuntuu selittävän se, etteivät lukijat rakenna keskusteluun mieltä/merkitystä yhden keskustelujuonteen sisällä. Näyttää siltä, että osallistujat piipahtelevat eri keskusteluissa ja kokoavat aineksia omiin kontribuutioihinsa monista eri juonteista. Useasti ainoa joka koko keskustelujuonteen keskittyneesti lukee läpi, on kurssin opettaja. Vaikka keskustelusta joskus tuntuukin puuttuvan yhteinen punainen lanka, saattavat osallistujat kuitenkin saada siitä paljon irti. Keskustelun ei tulisikaan olla ainoa lähde oppimista arvioitaessa. Keskustelu on vain osa opiskeluprosessia, eikä se anna täydellistä kuvaa siitä mitä osallistujat ovat oppineet.

Verkkokeskusteluun osallistuminen voi toimia tärkeänä reflektiovälineenä. Muille kirjoittaessaan tulee tarkemmin pohtineeksi ja perustelleeksi omia näkökantojaan. Toisten viestit toimivat ikään kuin peilinä tai katalysaattorina omalle ajattelulle. On tärkeää, että verkkotyöskentelystä kerätään oppimiseen kohdistuvaa palautetta: millaisia olivat merkittävimmät oppimisen kokemukset tällä jaksolla? Aina eivät osallistujat oppimistaan tiedosta. Opettajan on hyvä pitää mielessä, se mikä havaitaan "opituksi" eli ymmärretään syvällisemmin ja konkreettisemmin ei välttämättä tule vielä näkyviin tai tiedostetuksi lyhyellä aikavälillä.

Erilaisia keinoja aktivoida ja syventää keskustelua syntyi paljon. Yleisesti todettiin kuitenkin, että määrä ei korvaa laatua. Viestejä pitää kuitenkin syntyä sen verran, että tuntuu siltä, että keskustelussa tapahtuu. Varsinaisen sisällön lisäksi on hyvä pohtia opiskelun reunaehtoja yhdessä opiskelijoiden kanssa. Keskustelu opiskeluprosessista on tärkeä tuki.

Ideoita opiskeluprosessin tukemiseksi:

- Keskustelu työskentelyn tavoitteesta.
- Yhteisesti sovittu aikataulu ja toiminnan struktuuri.
- Keskustelu ryhmässä tapahtuvan kanssakäymisen merkityksestä omaan ja toisten oppimiseen, kannustaminen ajatteluun ja sen ulkoistamiseen.
- Keskustelu verkkokeskustelun onnistumisen edellytyksistä: mikä saa keskustelemaan, mikä pitää keskustelua yllä (tyhjentävät vastaukset voivat tukahduttaa), mikä saa osallistumiskyvyn riittävän matalalle (ei tarvitse kirjoittaa esseitä), milloin on turvallista osallistua, millainen on hyvää verkkokeskustelua (keskustelun poissuorittaminen ei välttämättä ole, yhteisen ymmärryshorisontin tai yhteisen kielen rakentaminen tapahtuu antautumalla verkkokeskusteluun).
- Sopimukset kielenkäytöstä: puhekielen omaista keskustelua vai kirjoitetun kielen sääntöjä noudattavaa viestimistä (esim. keskustelu ja aivoriihi vaiheessa käytetään epämuodollista/puhekielenomaista kieltä, ja reflektointi ja yhteenveto vaiheessa edellytetään muodollisempaa kielenkäyttöä)?
- Monipuoliseen vuorovaikutukseen kannustaminen: välillä pitkiä pohdintoja, mutta lyhyitä kommentteja ja kysymyksiäkin kaivataan. Opiskelijoita tulisi rohkaista, että kommenttien ei

tarvitse olla niin loppuun asti mietittyjä painavia puheenvuoroja vaan kyseleminen ja ideointikin on ihan sallittua.

- "Kysymys- ja vastauskulttuurin välttäminen", kannustaminen väittelyyn ja haastamiseen.
- Kannustaminen ihmettelyyn ja "tyhmien kysymysten" tekemiseen ("niin toimivat myös hyvät tutkijat").
- Keskustelu tehtävät, joissa oman kokemuksen kertominen on tärkeää synnyttävät tekstiä helpommin.
- Erilaiset osallistujaroolit: sekä toiminnallisia (yhteenvetäjä, aloittaja, kysyjä, kannustaja, kuvittelija) että erilaisia asiantuntijuuden alueita kattavia rooleja.
- Erilaiset kommentointiohjeet, esim. kerro ensin kolme kiitosta ja kysy sitten kysymys.
- Kysymyksenasettelut, joiden ratkaisemisessa ryhmä on tärkeä, aito ryhmätehtävä, jota ei voi mitenkään toteuttaa ilman jokaisen ryhmän jäsenen panosta.

Opintojen toteutuksessa voidaan soveltaa yhteisöllisiä, erityisesti keskusteluun perustuvia pedagogisia lähestymistapoja. Tässä keskustelussa mainittiin mm. seuraavanlaiset verkkotyöskentelyn mallit:

- **Tutkiva oppiminen:** alun perin kouluja varten tarkoitettu opas "Tieto- ja viestintäteknikka tutkivan oppimisen välineenä" löytyy osoitteesta <http://www.hyvan.helsinki.fi/tutkiva>. Lähestymistapa sopii myös yliopisto-opiskeluun.
- **Tapauskeskustelu:** Osallistajat tuottavat konkreettisia ongelmia, joita kehitellään keskustelussa ja vedetään yhteen reflektointivaiheessa. Tapauskeskustelu ei välttämättä tarjoa ratkaisuja esitettyihin ongelmiin, mutta on hyvä väline silloin kun työskentelyn tavoite on yhteisen kielen luominen, monenlaisten näkökulmien tuottaminen (mitä kaikkea tähän liittyy?) ja ongelmien täsmentäminen (mistä tässä aihealueessa olikaan kysymys?). Sopii hyvin aivoriiheksi ja voidaan yhdistää muihin työskentelyn muotoihin.
- **Roolityöskentely** esim. Edward De Bonon (esim. 1985, 1990) "ajatteluhattu työskentelyn" verkkosovellukset. Ajatteluhattu työskentelyssä keskusteluja strukturoidaan erilaisten puheenvuorotyyppien avulla. Osallistujan tehtävä on kertoa, onko hänen kommenttinsa tunteen ilmaisu, tieteellisen tosiasian ilmaisu, luova ajatus, optimistinen ajatus, pessimistinen ajatus vai keskustelun kulkua organisoivat kommentti.

Mikä saa opiskelijat osallistumaan? Mikä yleensä puhuttaa? Miten oppimiskokemuksista saa tietoa? Mistä voi tietää, kokevat osallistajat oppivansa?

Ongelmana kopiointi

Toisten töiden kopiointi on verkkoaikakaudella helpottunut, mutta hakukoneiden (esim. <http://www.findsame.com>) avulla tekstin aitoutta on myös helppoa tutkia. Prujaamisen perinne on saanut alkunsa sota-aikana, kun luennoille päässeet naisopiskelijat lähettivät muistiinpanojaan sodassa oleville opiskelutovereilleen. Kyseessä on siis eräänlainen ajasta ja paikasta vapaan opiskelun esimuoto. Prujaaminen ei ole sinänsä negatiivinen ilmiö. Prujujen tuottaminen on hyvä oppimistehtävä, mutta tiivistäminen ja keskeisten asioiden kirjaaminen palvelee eniten sitä, joka prujun laatii. Myös toisten töiden lukemista voisi jopa suositella opiskelijoille.

Jotta opintojen suorittaminen "copy-paste –menetelmällä" ei olisi mahdollista, pitäisi opiskelijoille annettujen tehtävien vaatia tiedon soveltamista sen kopioinnin sijaan. Myös aitoa yhteistyötä vaativat tutkimustehtävät tekevät suorittamisen ilman ajattelua vaikeammaksi. Erityisesti silloin kun

opiskelijoilta vaaditaan paljon tuotoksia ja aikaa on vähän, myös perinteisten seminaariesseiden tuottamisesta muodostuu helposti rutiininomainen toiminta. Siksi olisi hyvä varioida tehtäviä.

Enkäpä yksi ratkaisuaihio on siinä, että opiskelijat ymmärtäisivät aktiivisen tiedon kanssa työskentelyn tärkeyden oppimisen kannalta. Opiskelijat ovat aikuisia toimijoita, joiden tulisi vastata itse omista tekemisistään. Yliopistossa voidaan toki vaatia opiskelijoita itsenäiseen vastuulliseen toimintaan ja oman oppimiskykynsä hyödyntämiseen. Vaatimuksen toteutumista lienee kuitenkin vaikeaa kontrolloida.

Pitäisikö kopioinnista puhua enemmän ja avoimemmin opiskelijoiden kanssa?

Kansainvälinen koulutusyhteistyö

Lyhyessä keskustelussa jaettiin kokemuksia monimuotoisesta kansainvälisestä koulutusyhteistyöstä. Ratkaisuehdotukset, joita keskustelussa tarjottiin soveltuvat myös kansallisiin verkostoituneisiin yhteistyöhankkeisiin. Koko ryhmän työskentelyä ei välttämättä tarvitse järjestää samalla tavalla eikä välttämättä edes täysin yhtenevistä sisällöistä. Koko oppimisyhteisölle voi järjestää osin yhteistä ja osin eriävää opetusta. Esimerkiksi seuraavan mallin todettiin toimineen.

Yhteiset opiskelumuodot:

- Muutama yhteinen videoneuvottelu (ip tai isdn): Ei yksin kalvojen välittämiseen ja luennointiin. Videoneuvottelun tärkeimmät funktiot tällöin ovat kokemus ryhmästä, yhteisen tilan jakaminen kurssilaisten kanssa, joita muuten tavataan vain viesteinä verkossa ja mahdollisuus keskusteluun kasvokkain.
- Jaettu verkkotyöskentely, erilaisia verkkotyöskentelyn tapoja hyödyntäen (kts. yllä luku miten aktivoidaan verkkokeskustelua).

Paikalliset ryhmät:

- Pienryhmien avulla opiskelua voi eriyttää. Ne tarjoavat mahdollisuuden paikallisiin ja räätälöityyn työskentelyyn.
- Paikallisryhmissä voi järjestää myös verkko-opiskeluprosessia tukevia ja syventäviä keskusteluja (kts. luku miten aktivoidaan verkkokeskustelua).

Mitä kannattaa tehdä yhdessä koko verkostolla? Mitä olisi tarkoituksenmukaista toteuttaa paikallisissa ryhmissä?

III Ensimmäinen verkkojakso vuoden kestävässä prosessissa: palautetta ja pohdintaa

Joillekin jakson työtapana, tapauskeskustelu, tuntui sopivan hyvin. Viestitulva (398 viestiä) ei juuri haitannut, vaan lähinnä antoi toiminnan tuntua. Keskustelusta koettiin saadun paljon uusia näkökulmia. Jotkut taas kokivat keskustelun rönsyilevyyden ja viestien suuren määrän ahdistavana, eikä työtapana tuntunut omalta. Suuressa osallistujamäärässä on hyvät puolensa. Materiaalia omille pohdinnoille syntyy paljon ja keskustelussa on vauhdin tuntua. Pienemmissä ryhmissä toteutettuna keskustelu olisi mahdollisesti rönsyillyt vähemmän, mutta olisiko keskustelu silloin pysynyt yhtä hyvin lennossa?

Vaikka jokainen keskustelun aloitus synnyttikin joitakin ajatuksia, kaikki keskustelut eivät saaneet tuulta alleen. Osa keskusteluista tarjosi paljon käytännöllisiä ja teoreettisia näkökulmia esitettyihin

haasteisiin. Joissakin keskusteluissa eksyttiin aiheesta sivupolulle, jota yhteenvedon tekijät sitten kommentoivatkin. Toisaalta, vaikka esitetty ongelma ei tuntunutkaan vetävän, antoivat myös sivupolut runsaasti pohtimisen aihetta. Yhteenvedoissa todettiin myös, että aktiivisempi osallistuminen oman tapauksen kehittelyyn olisi voinut viedä keskustelua paremmin toivottuun suuntaan.

Tapaukset tuotettiin ryhmässä koska vertaisryhmien toimintaa haluttiin käynnistellä myös näin. Yhteisen kysymyksen etsiminen vie ryhmää lähemmäksi yhteisten tavoitteiden löytämistä. Varjopuolena tästä ratkaisusta voisi todeta, että todennäköisesti tapaukset olisivat olleet konkreettisempia ja paremmin kiinni osallistujien arjen ongelmassa, jos jokainen osallistuja olisi julkaissut oman tapauksensa. Silloin kun tapaus koetaan omaksi, osallistutaan myös sen kehittelyyn aktiivisesti ja näin muodoin saadaan siitä myös eniten irti. Tapauskeskustelun yhteenvetovaiheessa tehty reflektioraportti on tärkeä työvaihe ja auttaa osaltaan punaisen langan löytymisessä. Kaikki eivät yhteenvetoja tuottaneet. Jotkut ovatkin ilmoittaneet palavaansa keskusteluiden pohdintaan myöhemmin. Pohdintoja voi vieläkin kirjoittaa omaan portfolioon.

Keskustelussa kuulutettiin sekä käytännöllisiä ideoita että pedagogista ajattelua. Kursseja rakentaessa tulisi miettiä pedagogisia kysymyksiä. Toisaalta pitäisi pystyä koulutettaville kertomaan miten kurssija todella tehdään. Kysyttiin myös, että mitä nämä käytännölliset asiat olisivat ja mitä käytännölliset vinkit pitäisivätkään sisällään? Kuten jo useasti on todettu, yksin teknologiset kysymysten käsittely ei riitä. Maanläheinen lähestymistapa voi olla myös kysymys "mitä sinun opiskelijasi tulisi oppia". Vasta sitten kysymme, miten oppimista tuettaisiin tieto- ja viestintäteknikalla. Käytännöllisiä vinkkejä tuli paljon. Mielenkiintoista palautteiden valossa kuitenkin on, että kaikille nämä ideat eivät näyttäytyneet käytännöllisinä.

Jakso yhdessä ensimmäisen seminaarin kanssa saattoi alkuun vuoden kestävä opiskeluprosessin. Tapauskeskustelussa tarkasteltiin monipuolisesti haasteita joita tv:n pedagogisen soveltamisen henkilöstökoulutukseen ja opetuskäyttöön liittyy. TVT:n opetuskäyttö ja siihen kouluttaminen on monisyinen ja haasteellinen tehtävä. Kuten keskusteluissa todettiin, ei tieto- ja viestintäteknikan opetuskäyttöä voi tarkastella puhtaasti pedagogisesta näkökulmasta, vaan tähän konkreettiseen ongelmaan liittyy aina myös teknologinen ja organisatorinen puoli, olemmehan kehittämässä yliopistojen koko toimintaympäristöä. Haemme sekä "hyviä" opetuksen käytänteitä eri medioihin että opetusta ja tutkimusta avustavia tukirakenteita. "Karrikoiden voisi sanoa, että tämän kaiken kehittämisen keskellä tärkeintä on, että opettaja on varmakäyttöinen ja selkeä, koneista ja strategioista viisi" (Peppi Taalas, ote verkkokeskustelusta). Kuluvan vuoden aikana teknologisen ja organisatorisen muutoksen teemojen alla tätä vireästi alkanutta ajatustenvaihtoa on hyvä jatkaa. Näin aloitimme ja jatkamme uusin työtavoin, uusissa ympäristöissä, teknologisen ja organisatorisen muutoksen näkökulmista.

Palautetta jakson työskentelyyn osallistuneilta

Mikä kannusti työskentelemään ja mikä esti sitä?

- Kiinnostus verkkoasioihin olisi kannustanut, MUTTA kova kevätkiire (mm. tulossa oleva oman aineen valintakoe) estäneet osallistumista.
- Kävin katsomassa keskustelun kulkua lähes päivittäin ja joskus jopa viikonloppuisin. Erityisesti tietysti kiinnosti, miten muut tulevat mukaan avaamaani keskusteluun. Luulen, että en ehkä olisi ollut yhtä kiinnostunut, jos avauksen olisi kirjoittanut joku muu ryhmämme jäsen. Kun käynnistin itse keskustelun ja kuvasin ongelman, sitouduin työhön paremmin. Monet kurssilaisista ovat kasvatustieteilijöitä. Kirjoittamishalukkuuteeni vaikutti jonkin verran

vähentävästi se, etten koe tuntevani kasvatustieteen terminologiaa ja keskustelutapaa riittävän hyvin. Huomasin ryhmässä keskustellessamme, että samat termit tarkoittavat insinööriille ja kasvatustieteilijälle eri asioita. En siis voinut kirjoittaessani olla varma, että muut ymmärtävät, mitä tarkoitan. Puhuttaessa tällaista ongelmaa ei tarvitse varoa, vaan asiat voi tarkistaa.

- Kannustuspuolena on oma konkreettinen tarve tuon yhteisen pedagogisen tuen järjestämiseen. Tuli työskenneltyä kyllä lähityöskentelynä. Verkossa kävin muutamia kertoja lukemassa sinne kertyneitä viestejä - mutta itse en oikein saanut otettua kantaa. Mistähän sekin johtui?
- Hyvin alkanut työskentely ensimmäisessä lähiseminaarissa: päähän jäi sata ajatusta kytemään ja itämään. Estot ja esteet ovat (jälleen kerran) omien korvien välissä: (hetkittäin) puutteellinen ajanhallinta ja aidon sanottavan rajallisuus.
- Mielenkiintoiset mielipiteet, tuli tarve vastata. Kaikissa ryhmissä oli mielenkiintoisia keskusteluja, mutta oli pakko valikoida.
- Kiinnosti lukea muiden kokemuksista. Ongelmana on kiire. Kiire on tosiasia. En tiedä, miten siitä pääsisi
- Uppmuntran - intressanta inlägg från övriga deltagare - aktiva handledare Hinder - egen tidsbrist (- den stora mängden meddelanden hindrade nog inte deltagandet, men blev förstås rätt uttröttande
- Ainakin aluksi tottumattomuus. Toisaalta se, että kaikki tapahtuu kirjallisesti, ei voi sanoa mitään löysää ja kaikki pitäisi pureksia niin valmiiksi, ettei kukaan pääse kiinni mahdolliseen löysyyteen, Puhutussa kielessä löysyys sallitaan koska väärinkäsityksen syntyessä siihen pääsee heti puuttumaan. Tässä virtuaaliympäristössä ei näin voi tehdä. Ehdoton miinustekijä.
- ...muun tekemisen puute;-) Ei vainkaan, mutta yllättävän paljon aikaa silti löytyi. Ehkä keskustelujen mielenkiintoisuus motivoi. Mutta varsinainen 'työskentely', hmmm... enpä tiedä tuliko sitä kovinkaan aktiivisesti harrastettua. Mutta eipä siis ainakaan maistunut työltä, kun en sitä näköjään siksi mieltänyt;-)
- Runsas keskustelu noin yleisesti kannusti ainakin aluksi työskentelemään varsin aktiivisesti (lähinnä lukien muiden juttuja). Toisaalta into laantui hieman, kun oman aiheen piirissä ei keskustelua juurikaan syntynyt...
- Väitöskirjatyön viimeistelyvaihe esti.
- Silloin kuin innostui: se oli kannustavaa. Esteitä oli monia tässä järjesteyksessä: 1. Itse TelsiPro (miksi pro?) ympäristö: kankea, hallitsematon informaatioavaruus! 2. Työmatkat jakson aikana, ei mahdollisuutta seurata keskustelua yhtä chattia lukuunottamatta (terveisii Ouluun!) 3. Ympäristön vastenmielisyys. Ryhmäkohtaisen yhteisen (suljetun) alueen puuttuminen ESTI työskentelyä. Olisi ollut paljon jaettavaa mutta ei paikkaa missä jakaa!!!
- Työskentelyä siivitti muiden keskustelijoiden mielenkiintoiset kommentit. Estävinä tekijöinä olivat työkiireet; tosin keskitinkin keskusteluun osallistumisen em. syystä muutamiin ajankohtiin. Keskustelun seuraaminen on selvästi helpompaa, jos pystyisi olemaan tasaisin välein kuvioissa mukana. Toinen hankaluus liittyy Telsi -alustan käyttöön. En jostakin syystä onnistunut saamaan aina keskustelulistaa esille, jotta olisin voinut kurkkia samalla muitakin keskustelufoorumeita. Yritin kalastaa ohjetta Telsin ohjeesta, mutta en onnistunut löytämään? Yritän toki selvittää asiaa vielä jatkoa varten. Toinen Telsiin liittyvä pulma on keskustelun puumaisuuden puuttuminen/ sen hahmottamisen vaikeus. Puheenvuorojen liittymistä toisiinsa on vaikea seurata, vaikka käytin ehdotettua "aihe" -toimintoa. Eli lähinnä tekninen puoli osoittautui yllättävän raskaaksi hahmottaa. Totta kai myös puheenvuorojen runsaus teki keskustelun seuraamisesta ja siihen osallistumisesta vaativan prosessin. Kaikkialla kun tuntui olevan niin kovin mielenkiintoisia juttuja, joita oli pakko päästä kurkistelemaan.
- Mielenkiintoiset keskustelunaiheet kannustivat ottamaan osaa keskusteluun. Esteenä tietysti aika (tosin iski pahiten vasta loppuvaiheessa, kun olisi pitänyt laatia yhteenvetoa). Ehkä suurin este oli telsin rakenne. Olen tottunut newsseihin, joissa viestit muodostavat jo valmiiksi polkuja ja uudet viestit näkyvät esimerkiksi lihavoituina otsikoina. Niissä voi myös vaihtaa otsikkoa rikkomatta ketjua, mikä selkeyttää keskustelua. Viestien määrän kasvettua yli kriittisen massan ei enää pystynyt muistamaan kaikkia keskustepolkuja. Lopussa iski myös itsekriittisyys. Hienosta keskustelusta olisi halunnut tehdä loistavan yhteenvedon ja kun taas tämän arkisen assarin työn kevätkiireiden jälkeen on ihan oikeasti aika väsynyt, ei jaksanutkaan roikkua verkossa ja analysoida ja koostaa ja se tietty harmittaa myös itseään. Tulipahan löpöteltyä ;-)
- Sinänsä kiinnostavat keskustelut, mutta oma aikatauluni väitöskirjatyöni viimeistelyn vuoksi oli niin kiireinen, että vasta nyt ehdin keskusteluja lukemaan ja kommentoimaan.
- Keskustelu oli varsin vilkasta ja mielenkiintoista. Kaikkein eniten keskusteluun osallistumiseen kannusti juuri se, että osaanotto oli innokasta ja runsasta. Halusi välttämättä sanoa myös oman näkemyksensä asiasta. Mikään ei ole niin tylsää kuin verkkokeskustelu, missä ei tapahdu juurikaan mitään. Tai missä tuntuu, että "hienot ajatuksesi";)katoavat jonnekin bittiavaruuteen eikä kukaan ole kiinnostunut mielepisteistäsi. Työskentelyä haittasi kiinnostavien aihealueiden runsaus ja se ainainen riesa eli ajan vähyys. Vaikka ohjeistuksessakin mainittiin, että kannattaa seurata vain osaa keskusteluista, niin uteliaana ihmisenä sitä tuli katsottua sinne ja tänne.
- Det var jätte intressant att följa med diskussionerna, flera av de teman som behandlades var mycket aktuella för mig. Tidsbrist gjorde att jag inte hann skriva så många egna inlägg i diskussionerna som jag skulle ha velat. Jag jobbade istället så att jag printade ut en del av diskussionen och läste inläggen hemma då jag hade mera tid.

Mitkä olivat työtavan hyvät ja huonot puolet?

- Huonona puolena sekavuus - keskusteluryhmiä aivan liian monta, ei oikein tiennyt mitä seurata, minne kommentoida. Hyvänä puolena jotkut viesteistä saadut virikkeet.
- Hyvänä puolena on ehdottomasti aikataulun vapaus sopivassa määrin. Dead-line täytyy olla, mutta muuten siihen mennessä voi osallistumisajan- ja minun tapauksessani myös -paikan valita vapaasti. Huono puoli oli ehdottomasti välittömän palautteen puuttuminen kuten kasvokkain keskustellessa. Samoin hankaluudeksi koin aiheiden runsauden ja puheenvuorojen runsauden. Seurasin lähinnä vain oman alueeni keskustelua, mutta siinäkin tuntui olevan aika lailla "lörpöttelyä", mikä olikin yksi keskustelunaiheistamme.
- Hyvät oli se, että sai lukea niin monista erilaisista näkemyksistä. Niistä saadut ideat kirjasti refl-päiväkirjaan, jota on ollut mukava pitää. Työtavan huono puoli - liittyiskö se jotenkin mun omaan hitauteeni - kun en vain saanut osallistuttua keskusteluun.
- Aihepiirejä olisi voinut karsia. Monet keskustelut liittyivät toisiinsa, vaikka ne käytiinkin eri listoilla.
- Välitön vastaamismahdollisuus. Joskus keskustelun hajaantuminen, jos lähdettiin vähän sivupoluille itse kysymyksestä.
- Keskustelu oli vähän kaoottista. Oli vaikea hahmottaa, kuka kommentoi mihinkin viestiin ja miten juttu etenee. En tiedä oliko vika Telsin?
- Den case-beskrivning vi lämnade in var inte min egen, så jag hade inget större behov av att få svar på den frågan, utan plockade nyttiga saker från olika diskussioner, dvs jag gjorde uppgiften lite på det sätt som passade mig bäst. Det var nog bra att diskussionen gjordes i storgrupp och inte i mindre grupper (trots infomängden som nu uppstod).
- Keskustelun seuraaminen hankalaa. Keskusteluun osallistuminen myös koska pitää lukea kaikki viestit ennen kuin voi osallistua koska ei voi tietää onko joku jo sanoinut tämän.
- En kokenut työtappaa sillä lailla merkityksellisenä että siitä olisi eroteltavissa hyvät ja huonot puolet. Jos itse on motivoitunut, käy työtappo kuin työtappo. Mutta tietysti, aina sitä on sen verran tirkistelijän vikaa, että toisten ajatuksiin kurkkaaminen houkuttaa. Sen tapauskuvaus mahdollisti.
- Pystyi työskentelemään silloin, kun ehti ja siltä tuntui.
- Liikaa viestejä, liikaa turhanpäiväistä .. jauhamista. Keskustelulla ei ollut riittävän tarkkaa fokusta, halukkaat puhuivat lämpimikseen.
- Sai kirjojella kun kerkesi
- Keskustelunaiheiden rajaaminen "listoiksi", vinkki seurata keskittyneemmin itseä kiinnostavia kahta-kolmea keskustelua sekä pyydetty yhteenvedon tekeminen osoittautuivat hyviksi. Yhteenvedoa tehdessä oli pakko jäsentää keskustelua ja koota asioita yhteen. Se vie omaa hankettakin mukavasti eteenpäin. Ideoiden ja erilaisten näkemysten saaminen muilta on arvokasta!
- Tämä oli melkoinen ideariihi. Toisaalta alkuperäinen kysymys tuntui unohtuvan itseltäkin, kun keskustelu alkoi vyöryä. Yhteenvedossa tunsin jääväni yksin. Yhtäkkiä vastuu oli vain minulla tuottaa raportti.
- Työtavat olivat OK.
- Hyviä puolia oli juuri se, että tällainen työskentelytapa mahdollisti harkitumpien kommenttien kirjoittamisen. Huonot puolet liittyivätkin sitten asynkronisen tekstipohjaisen viestinnän ongelmiin. Olin kirjoittanut jotakin ja vastakommentin luettuani olisin halunnut selvittää ja täsmentää sanomisiiani. Tämähän sujuu kyllä FTF (face-to-face) -tilanteessa, jolloin on mahdollista heti välittömästi täydentää omia sanomisiaan ja oikaista mahdollisia vääriin ymmärryksiä. Lisäksi tietysti kommunikoinnin "kaistan leveys" on aivan eri luokkaa FTF-tilanteessa, missä äänenpainot sekä ilmeet ja eleet tuovat osansa viestintään.
- Jag tycker nog att diskussion var ett lämpligt arbetssätt. Man förstod kanske först då hur många "experter" det faktiskt finns med på denna kurs ;) Det var jätte trevligt att få ta del av andras erfarenheter. Fast det inte alla gånger kom fram så mycket 'nytt' så var det istället trevligt att känna att andra också funderar på samma saker som jag själv.

Mitä keskusteluista ja tuotoksista jäi erityisesti mieleesi?

- Eri keinot sitouttaa opiskelijoita verkko-opiskeluun
- Osa aktiivisista kirjoittajista kirjoitti paljon ja usein. En jaksanut lopussa enää kiinnostua. Tuntui, että kaikki oli jo sanottu ja yritettiin vain etsiä uusia sanamuotoja samoille asioille.
- Mieleeni jäi juuri omaan kehittämistyöhön liittyviä seikkoja eli mitä pedagogisen tuen suunnittelussa on hyvä huomioida. Mieleeni jäi hyvät vinkit opettajille annettavasta valinnan mahdollisuudesta, opettajan omasta

kehittämistyöstä ja siitä miten tärkeää on oikea kontakti ped.tuessa. Lisäksi tuen on syytä ymmärtää, että opettajat aika usein haluavat tehdä oman näköisiään ympäristöjä (pitää erityisesti paikkansa meillä taidekorkeakoulussa).

- Pohdinnan läpinäkyvyys ja avoin kriittisyys oli parasta antia.
- Hyviä verkkosivuosoitteita ja samansuuntaiset piilevät ongelmat kaikilla tahoilla.
- Eri asiat kiinnostavat eri ihmisiä. Kyseessä taitaa olla jaettu asiantuntijuus. juuri kukaan ei julistautunut jumalaksi.
- Yleisluontoinen kahvila ja siellä käyty keskustelu oli parasta. Ei tarvinnut miettiä liittykö tämä nyt juuri otsikon aiheeseen.
- No omat viestit: ne luin kahdesti, jotta jotain olisin ymmärtänyt ;-)
- Että muutkin duunaa samoja asioita. -> Nytkö vasta verkotutaan!
- Itselle tulevat kommentit totta kai "koskettavat" lähimmin. Sain useista puheenvuoroista konkreettista apua miettiessäni erilaisten ohjauskeinojen valintaa vuorovaikutuksen merkityksen ja ohjaamisen kannalta. Kysymykset ovat myös hyviä herättelemään ajatuksia.
- Dialogin syntymistä haittasi ehkä hiukan Telsin tekninen toteutus (dialogia ei sillä tavoin hahmottanut, jos luki uusia viestejä) Kaiken kaikkiaan keskustelu oli varsin monipuolista. Vaikeistakin asioista (esim. harjoitustöiden kopiointi, lörpötyksen vaientaminen jne.) keskusteltiin ja asioista puhuttiin kaartelematta. Toisaalta haettiin monipuolisesti syitä esimerkiksi kopiointiin johtuvista syistä. Keskustelu toi monia "piileviä" ongelmia oikeasti kirjalliseen muotoon puetuksi.
- Oman vertaisryhmäni yhden jäsenen kansainvälisen opetushankkeen suunnittelu, koska itselläni on samankaltainen aihe.
- Minua oikeastaan hämmästytti joistakin kommentista henkivä ryhmätyövästaisuus. En ollut osannut ajatella, että "yksinäinen susi" mentaliteetti istuu niinkin lujassa. Tuntuu hiemna vaikealta ymmärtää, että ihmiset mieluummin tuskaillevat teknisten ym. ongelmien kanssa yksin kuin yrittäisivät ryhmässä toimien ratkaista niitä. Onko tosiaan syytä kritiikkiin pelko, oma osaamattomuuden häpeily (ehkä liian voimakas ilmaisu, mutta...) vai mikä?
- Jag följde främst med diskussionerna som fördes inom "Tuki ja ohjaus" samt "Vuorovaikutus", eftersom dessa berörde mig själv mest.

Uskotko, että oma panoksesi hyödytti muita? Millä tavalla?

- No, jonkin verran, mutta ehdin osallistua em työkiireiden takia keskusteluun liian vähän.
- En osaa sanoa. Pyrin tiivistämään sanottavani ja joskus siinä on vaara jättää kertomatta osa ajatuksenjuoksusta. Silloin lukijan on vaikea seurata mukana.
- Hyödytti aika vähän - koska en keskustelut.
- Ainakin joihinkin esittämiini kysymyksiin tartuttiin. Moni muu siis miettii samoja ongelmia...
- Uskon niin. Yritin vastata täsmävastauksin.
- Ehkä vähän. Muutama kysyi lisäkommenttia tai neuvoa.
- Många andra bidrog nog med mycket mer!
- En usko. Suurin hyöty oli siinä että näki miten tällainen juttu toimii tai on toimimatta.
- Jaa-a, olinpa ainakin yhteisön jäsen, mutta muutoin en osaa sanoa, ehkäpä kirjoittelin aika paljon asian vierestä vaikka oikeasti yrittelin avalla näkökulmia...
- Ehkä, ehkä ei... Ainakaan omat kommenttini eivät saaneet mitään keskustelutulvaa aikaiseksi.
- Ei, koska olin niin passiivinen.
- Oma tietämys
- Taisin olla liiankin itsekäs ja yrittää kalastella muilta avuja... Lähinnä vahvistin esitettyjä näkökulmia. Muutamia ehdotuksia/härnäysryityksiä tein. Toivottavasti aktiivisuuteni rohkaisi joitakuita.
- Luulen, että varsinkin keskustelun alkuvaiheessa omat kommenttini veivät keskustelua eteenpäin.
- En usko juurikana hyödyttänne, koska ehdin mukaan vasta verkkojakon loputtua (vaikka joillekin toisillekin näkyy käyneen samoin).
- Ehkä onnistuin herättämään ajatuksia puhumalla ryhmätyöskentelyn puolesta, tai sitten en. No, joku oli ainakin tyytväinen antamiatani konkreettisesta vinkistä videoluentojen tekemiseen.
- Tja, eftersom jag inte gjorde så många inlägg så tror jag väl knappast det...

Mikä teki työskentelyilmapiiiristä kannustavan? Mikä vaikeutti työskentelyä? Kuvaile tilanne/tilanteita, jossa tunsit, että muut kurssilaiset olivat läsnä verkkojakson aikana. Ketkä henkilöt ja mitkä tilanteet erityisesti jäivät mieleesi?

- Tämä on varmaan hyvin henkilökohtaista: jostakin syystä meillä lipsahti työ työskentely lähikuvioksi, joten en siis osallistunut työskentelyyn pahemmin. Mutta ilmapiiri oli ihan hyvä.
- Suhtautuminen oli (harvinaisen?) myönteistä ja -mielistä. Tietääkseni kenenkään ajatuksia ei suoraan kyseenalaistettu. Kyseessä on siis joko melko homogeeninen ryhmä tai asiantuntijuudessaan erittäin vuorovaikutustaitoinen kurssi. Huumoriakin uskaltaa ehkä kokeilla... Kahvilan puolella päästiin muutaman kerran yllättävälle tasolle melko keveän aloituksen jälkeen.
- Viestiketjut neljän ihmisen kesken.
- Kun joku kommentoi omaa juttua. niin se vain on. Itserakkaus tulee esiin täälläkin
- Handledarna var verkligen bra och aktivt med! (jag skulle just gå in och kolla deras presentationer av sig själv, men kunde inte för mitt liv hitta dem längre!) Leena Kuure och Maarit S verkade vara mest med och understödde olika deltagares inlägg på ett mycket positivt sätt! (genom att fästa uppmärksamhet vid små saker, tacka för idéer, kommentera).
- Kyllä kai se kun kahvilassa joku (en muista enää kuka enkä viitsi käydä tarkistamassa) kävi kiinni ihan oikeasti asiaan josta oli itse kirjoittanut.
- Aktiivinen keskustelu, tutorit, kyllä siellä yksilöitäkin nousi esille, en osaa nimetä vain muutamaa ilman toisten panoksen aliarviointia.
- Erityisesti "vapaammat" keskustelut olivat mielenkiintoisia esim. keskustelu ISOJEN kirjaimien käytöstä :) www:ssä. Keskustelu oli välillä varsin hauskaa ja värikästä ja ikäänkuin tuntui vapauttavan ilmapiiriä noin niinkuin muutoinkin. Vaikeinta oli valita, mitä keskusteluja seuraa. Välillä lukeminen tapahtui "rivien välistä" periaatteella, kun tuntui että piti ehtiä lukemaan kaikki viestit (mikä ei tietenkään ollut tarkoitukseen!) Mutta yleensä tulee ahmittua liikaa makeaa mahan täydeltä ja verkkojakson loppuvaiheessa ei enää tehnyt makeaa niin kamalasti mieli. Itseltäni ainakin jäi varmasti loppuvaiheessa monia mielenkiintoisia juttuja lukematta, mutta ehkä niihin vielä palailen...
- En ollut läsnä lähiopetuksessa, joten tipuin porukasta pois, enkä tehnyt mitään päästäkseni mukaan. Jatkossa parannan tapani.
- Kysymyksiini vastattiin.
- Työskentelyilmapiirin kannustavuuteen liitään kokemukseni teknisen puolen vaatavuudesta/heikkouksista (se puumaisuuden puuttuminen mm., ks. aiemmin). Keskustelijoiden välisessä kanssakäymisessä en sen sijaan kokenut ilmapiirin "hapantumista" tmv. Ilmapiiri on ollut asiallinen, neutraali, ideoiva ja sen myötä jopa rohkaiseva. Myös osallistujien aktiivisuus on ollut sinällään kannustavaa. Maaret S. ohjaili selvästi osuvilla kommentillaan tekemään sitä, mitä olisi pitänyt (ainakin minun) tehdä jämäkämmin; piti hän kirjallisuuttakin siteerata ja etsiä sieltä lisäpotkua...
- Joissain tilanteissa, missä keskustelu eteni selkeästi tuli olo, että keskustelemme yhdessä. Ehkä erityisesti on jäänyt mieleen vaihe, jossa keskusteltiin harjoitustöiden kopiointista. Mm. Talikan Marjan ja Marja-Leena Markkulan keskustelu. Kävin itsekin katsomassa Marja-Leenan esittämän linkin. Ehkä eniten läsnäoloa koki niiden kanssa, jotka osallistuivat aktiivisesti keskusteluihin edistäen keskustelua.
- Oman vertaisryhmäni jäsen kannusti sähköpostilla. Työskentelyä vaikeutti oma kireä aikatauluni.
- Työskentelyilmapiirin teki kannustavaksi sellaista puheenvuorot, jotka - voisi sanoa - provosoivat. Niihin oli ihan pakko sanoa jotakin. Työskentelyä vaikeutti se, että tselissä kun ei ollut kunnollista puurakennetta, joten keskustelun rakenne ei oikein kunnolla välittynyt. Toisten kurssilaisten läsnäolo tuli esille voimakkaimmin silloin kun joku osoitti puheenvuoronsa juuri minulle. Ja tietty se henkilö eli Raimo, joka ihan nimellä kiitti minua antamastani vinkistä.
- Peppi Taalas svarade på mitt inlägg minuter efter att jag skickat iväg det och det kändes bra. Jag fick känslan av att det finns andra på nätet tillika som jag och att vi alla jobbar med samma sak. Ett namn som speciellt har fastnat i minnet är Leena Kuure, hon var mycket aktiv i diskussionen och hade mycket bra idéer.

Mikä oli erityisen hyödyllistä tai auttavaa? Missä asioissa olisit tarvinnut enemmän tukea?

- Tehtävänanto olisi voinut olla selkeämpi; keskusteluteemoja mielestäni liian monia
- ...enpä osaa sanoa..
- Ei erityistä mainittavaa.
- En ymmärrä kysymystä. Oliko joitakin asioita joissa olisi pitänyt tukeutua johonkin tai kysyä tukea? Epäselväksi jäi mitä todella haettiin.
- Monipuoliset viestit avasivat näkemystä ja auttoivat tilannekartoituksessa tyyliin 'missä mennään' suomalaisessa yliopistomaailmassa.
- Hankkeen kuvauksen laatiminen ja siitä keskustelu. En havainnut mitään tällaista toimintaa, vaan puhuttiin ihan muusta.
- Alueen/alueiden demoamoinen pienryhmissä jo Oulussa! Epäselväksi jäi se mitä tässä oikein pitää tehdä! Minne se pedpäiväkirja tehdään? En tiedä vielä!

- Vrt. aiemmin mainitsemani lukuisa joukko vinkkejä vuorovaikutuksen herättämiseen ja ohjaamiseen liittyen.
- Ehkäpä tuo loppuyhteenveto jäi vähän kiireellä tehdyksi. Tytin muistutusviesti oli toki se kannustin, joka sai rutistamaan sen. Tämä verkkokeskustelu vie äkkiä melkoisesti aikaa, jos keskusteluun haluaa paneutua kunnolla ja sitä hyödyntää. Ehkä se kuinka aktiivinen pitää olla, jotta on aktiivinen osallistuja jaksolla. Miten reflektoidaan? hyviä työtapoja?
- Instruktionerna för hur nåtdiskussionen skulle föras var mycket bra; välformulerade och konkreta.

Mikä erityisesti tuki sinun oppimistasi? Mikä tuntui turhalta?

- Pedagogisia "yleispuheita" liikaa, enemmän konkretiaa esim. oppimisympäristöjen ja verkkotyökalujen käytöstä opettamis- ja oppimisvälineenä. Suhde verkko- ja virtuaaliyliopiston autuaaksi tekevyyteen olisi voinut olla kriittisempi; monet asiat toimivat loppujen lopuksi verkko-opiskelussa paljon huonommin kuin tavanomaisissa seminaareissa ja luento-opetuksessa.
- Materiaali on vielä odottamassa.
- Vaikea nimetä mitään erityistä: kokonaisvaltainen kokemus. Tai sitten olen holistinen persoona ;)
- Väkeä on ehkä liikaa. Nyt kyllä oli aihepiirit. Tuli seikkailtua kenties liikaa muiden ryhmissä ja oma ryhmä jäikin vähemmälle.
- Handledarnas och deltagarnas inlägg.
- Olenkohan taas ymmärtänyt jotakin väärin.
- Keskusteluista sai kaikenlaisia uusia ajatuksia, mutta ei niinkään oman TieVie hankkeen kannalta, muuten kyllä.
- Ylipäätään muiden puheenvuorojen, erilaisten kokemusten/kokeilujen kuunteleminen. Keskustelun kokoaminen auttoi tiivistämään olennaiset asiat, joista minulle voisi olla hyötyä jatkoa ajatellen. Turhalta ei tuntunut mikään.
- En osaa sanoa mitää turhaksi. Ehkä kirjallisuusvinkit olisi voinut antaa jo Oulussa. Nyt ei viikossa ennättänyt haalia kirjoja käsiinsä (Verkkopedagogiikan olen lukenut muutama vuosi sitten esitelmää tehdessä). Ehkäpä niitä voi hakea kesälomalukemiseksi.
- Tack för tipset om Eteläpelto & Tynjälä "Oppiminen ja asiantuntijuus"

Kerro esimerkkejä ongelmista?

- Telsi är nog inte svår att använda, men lite "asketisk" (men att detta i diskussionerna var ju synnerligen enkelt, men det att programmet inte har en kronologisk struktur/tidsschema stör mig).
- Edellisen lähijakson palautteen antamisessa oli ongelmia. Vieläkin se tuli mieleeni. toivottavasti tämä palaute menee läpi. Kyllä virtuaaliopetuksen pitää sujua niin, ettei yhtään teknistä munausta sallita. Minä ainakin menetän mielenkiintoni sillä sekunnilla kun joku ei toimi.
- Oli pikuisen epäselvää, mitä kautta milloinkin piti mennä sisälle.
- kirjoitin viestiä ja katsoin edellistä: viestini oli kadonnut!
- Ehkä tähän kohtaan sopii mainita, että Telsi ei todellakaan tue keskustelun hahmottamista. Nappula, jolla uudet viestit saisi suoraan polkujensa periin olisi hyvä. TAI ehkä sitä pitäisi suoraan mennä teemoihin ja ja järjestää viestit aiheen mukaan...
- Då jag ville flytta mig mellan olika diskussionsgrupper blev jag allt som oftast utslängd till den första diskussionsplatsen som inte längre var i bruk (där man skulle presentera sig själv, fråga om programmet, kafferummet). Detta var ganska störande och gjorde ibland att jag tyckte att det tog för mycket tid.

Mitä muuta haluaisit sanoa jakson toteuttajille?

- Kysely on liian pitkä. Kiinnostus vastata loppuu puolivälin paikkeilla.
- Hyvä lähtölaukaus kantanee kauas
- Jakso oli OK näin verkossa toteutettuna, lähipäivillä voi syvällisemmin tehdä ryhmätyötä.
- Oulusta oli värvätty useita keskustelun kiihdyttäjiä. Se kait oli hyvä idea.,
- Tapauskuvaukset passade väldigt bra till att ge underlag för livliga diskussioner - jag tror ju inte att vare sig utbildarna eller deltagarna förväntade sig lösningar på de 'problem' som kom upp i beskrivningarn, utan idén var väl just att ge underlag för diskussion. Jag var väldigt positivt överraskad av diskussionen!
- Terveisiä ja kiitos vaivannäöstä keskustelun ohjaamisessa - ja tämän palautelapun lukemisessa.
- Oma panokseni paranee jatkossa!
- Tämä on teille selvä, mutta ei meille! Demotkaa juttuja paikan päällä eikä "verkon yli" pienryhmissä. Tämä on kait sitä pedagogiikkaa!!! Aikataulu oli liian optimistinen, vaikka olikin opetusvuoden lopussa. Entä kun olemme talvella

töissä opetuksinemme. Kuinka käy silloin "rock ´n roll"? Miittikääpä sitä. En haluaisi luopua näin upeasta jutskasta päivätöiden vuoksi.

- Kiitos uurastuksestanne! Antoisaa kesää. Marja-Leena
- Jakso oli ihan mielenkiintoinen. Varmaankin kokemukset ihmisillä ovat hyvin erilaisia. Itse olin aika aktiivisesti lukemassa ja kommentoimassa viestejä, mutta loppuvaiheessa iski aikapula ja rimakauhu. Keskusteluissa on varmaankin melkoisia aarteita, joihin tekisi mieli palata ajan kanssa. Toivottavasti löydän ajan. Keskustelun ideoista pitäisi oikeastaan kirjoittaa kunnollinen kooste.
- Mielestäni hyvin toteutettu jakso, joka omalla kohdallani toteutui hieman vajaasti kiireistäni johtuan. Jatkossa aion panostaa enemmän.
- Tulipahan tämänkin työskentely-ympäristö kokeiltua (mikä lienee ollutkin tarkoitus), mutta keskustelua parempi tukeva ympäristö olisi ollut parempi. Sellainen missä keskustelun rakenne olisi esitetty puumaisena ja missä olisi ollut erilaisia annotointimahdollisuuksia. Kun nyt oli ihan pakko jostakin purnata ;-)
- Tack!!